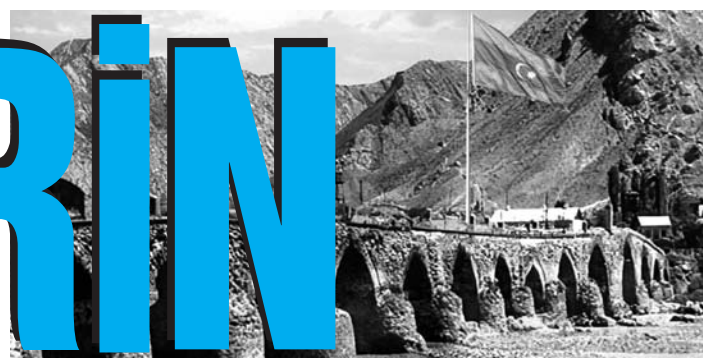

ULU XUDAFƏRİN

Araz üstə Xudafərin körpüsü
Qardaşlığın olub təməl hörgüsü
Şakir ALBALIYEV

Qəzet 2025-ci ildən çıxır № 09-10 (13-14) 15 oktyabr 2026-cı il

18 OKTYABR DÖVLƏT MÜSTƏQİLLİYİNİN BƏRPASI GÜNÜDÜR!

Prezident İlham Əliyev İranın daxili işlər nazirini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 12-də İran İslam Respublikasının daxili işlər naziri İsgəndər Momenini qəbul edib.

Dövlətimizin başçısı ölkələrimiz arasında bütün istiqamətlərdə olduğu kimi, təhlükəsizlik, ictimai asayişin qorunması sahəsində də yüksək səviyyədə əməkdaşlığın həyata keçirilməsinin vacibliyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev İranın Daxili İşlər Nazirliyinin nümayəndə heyətinin səfərinin uğurlu olacağına əminliyini bildirdi və bunu ikitərəfli təmasların davamı kimi qiymətləndirdiyini dedi. Bu xüsusda dövlətimizin başçısı bir müddət əvvəl Azərbaycan nümayəndə heyətinin İrana səfərini və orada önəmli görüşlər keçirdiyini xatırladı.

Qəbula görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildiren İsgəndər Momeni dost və qardaş Azərbaycana səfər etməkdən məmnunluğunu vurğuladı.

O, Prezident Məsud Pezeşkianın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdıraraq qeyd etdi ki, İranın dövlət başçısı Prezident İlham Əliyevlə son dövrlərdə keçirdiyi görüşləri səmimiyyətlə xatırlayır.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Prezident Məsud Pezeşkiana çatdırmağı xahiş etdi. Dövlətimizin başçısı da öz növbəsində İran Prezidenti ilə son dövrlərdə tez-tez görüşdüyünü deyərək, bir neçə gün əvvəl onunla Türkmənistanda keçirdiyi görüşü xatırladı. Nazir vurğuladı ki, İran Prezidenti ölkələrimizin müvafiq qurumları arasında münasibətlərin inkişafına xüsusi əhəmiyyət verir.

Azərbaycanın İran üçün dost və qardaş ölkə olduğunu deyən İsgəndər Momeni İranda müxtəlif zamanlarda baş vermiş hadisələr, o cümlədən güclü zəlzələlər və meşə yağınları zamanı Azərbaycanın göstərdiyi humanitar yardıma və dəstəyə görə bir daha təşəkkürünü bildirdi.

İranın daxili işlər naziri hazırda bölgədə gərginliyin aradan qaldırılması istiqamətində aparılan danışıqlar prosesi barədə dövlətimizin başçısına məlumat verdi.

Prezident İlham Əliyev Yaxın Şərq regionunda mövcud gərginliyin danışıqlar yolu ilə həllini tapacağına ümidvar olduğunu dedi.

Söhbət zamanı ölkələrimizin müvafiq qurumları arasında əməkdaşlığın perspektivləri və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər müzakirə olundu.

YAP Cəbrayıl rayon təşkilatının X konfransı keçirilib

18 sentyabr 2026-cı il tarixdə Yeni Azərbaycan Partiyası Cəbrayıl rayon təşkilatının X konfransı keçirilib. Konfransda Cəbrayıl Rayon İcra Hakimiyyətinin Başçısı Kamal Həsənov, Milli Məclisin Deputatı Ceyhun Məmmədov, YAP Mərkəzi Aparatının baş məsləhətçisi Rəşad Abbaszadə, YAP rayon təşkilatının sədri Arif Fərzəliyev, YAP fəalları və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Əvvəlcə xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin abidəsi ziyarət edilib, önünə gül dəstələri düzülüb.

Tədbirdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin, ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla anılıb. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Konfransda YAP Cəbrayıl rayon təşkilatının sədri Arif Fərzəliyev hesabat məruzəsi ilə çıxış edərək hesabat dövründə təşkilatın qarşıya qoyduğu vəzifələrdən, icrası istiqamətində məqsədyönlü fəaliyyətdən, rayonun ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakından söhbət açıb. Bildirib ki, partiya üzvlərinin ictimai-siyasi fəallığının artırılması, ideoloji işin gücləndirilməsi və partiyanın əsas prinsiplərinin təbliği istiqamətində ardıcıl və səmərəli tədbirlər həyata keçirilib.

Cəbrayıl Rayon İcra Hakimiyyətinin Başçısı Kamal Həsənov çıxış edərək Yeni Azərbaycan Partiyasının keçdiyi tarixi yoldan və fəaliyyətindən geniş söhbət açıb. Bildirib ki, partiyanın proqramında müstəqil dövlətçilik, azərbaycançılıq, qanunçuluq, vətən-

daş həmrəyliyi, sosial ədalət və milli-mənəvi dəyərlər əsas prinsiplər kimi müəyyənləşdirilib. Bu baxımdan Yeni Azərbaycan Partiyasının cəmiyyətimizdəki nüfuzu yalnız onun siyasi təşkilat kimi fəaliyyətinin nəticəsi deyil. Bu nüfuz, eyni zamanda, Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi möhkəmlənməsi, ictimai-siyasi sabitliyin qorunması və ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı proseslərdə partiyanın oynadığı siyasi rol ilə əlaqələndirilir. İcra başçısı qeyd edib ki, bu gün Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın siyasi sistemində aparıcı siyasi qüvvələrdən biri kimi fəaliyyət göstərir. Partiyanın əsas gücü onun dövlətçilik ideyaları ilə cəmiyyətin milli maraqlarını uzlaşdırmağa çalışmasında, müxtəlif sosial təbəqələri vahid siyasi platforma ətrafında birləşdirməsindədir.

Milli Məclisinin deputatı Ceyhun Məmmədov çıxışında Prezident, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə əldə olunan uğurlardan, Azərbaycan xalqının rifahının daha da yaxşılaşdırılması istiqamətində yürüdülmən siyasətin nəticələrindən danışdı. Qeyd edib ki,

Yeni Azərbaycan Partiyası ötən illər ərzində ölkənin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edib, Azərbaycanın inkişafına və mühüm nailiyyətlər əldə etməsinə öz töhfəsini verib.

Rayon Təhsil sektorunun müdiri Zamiq Qurbanov, Rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri Vəqif Məhərrəmov, V.İsmayılov adına Çərəkən kənd tam orta ümumtəhsil məktəbinin direktoru Arifə Əhmədova və başqaları çıxış edərək YAP rayon təşkilatının fəaliyyətindən, partiya üzvlərinin rayonun ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakından geniş söhbət açıb, YAP Cəbrayıl rayon təşkilatının hesabat dövründəki fəaliyyətini qənaətbəxş qiymətləndiriblər.

YAP Mərkəzi Aparatının baş məsləhətçisi Rəşad Abbaszadə çıxış edərək YAP-ın öz fəaliyyəti ilə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin əbədiyyətinin təmin olunmasının qarantı olan əsas ümummilli siyasi təşkilat olduğunu qeyd edib. Bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin liderliyində partiya bu gün regionun ən güclü siyasi təşkilatına çevrilməklə yanaşı beynəlxalq əlaqələrini də genişləndirərək əsl dövlətçilik partiyasına çevrilib.

Konfransda YAP Cəbrayıl rayon təşkilatının hesabat dövrü ərzindəki fəaliyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilib və Yeni Azərbaycan Partiyasının VIII qurultayına nümayəndələr seçilib.

Sonda Yeni Azərbaycan Partiyasının Himni səsləndirilib.

Şükürbəyli kəndinə növbəti köç karvanı olub

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdış davam etdirilir. Cəbrayıl rayonunun Şükürbəyli kəndinə köç edənlər respublikanın müxtəlif yerlərində, əsasən yataqxanalarda, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdir.

Bu mərhələdə Şükürbəyli kəndinə daha 15 ailə - 86 nəfər köçürülüb.

Doğma yurda qayıdan sakinlər hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya təşəkkür ediblər. Onlar, həmçinin torpaqlarımızı işğaldan azad edən rəşadətli Azərbaycan Ordusuna, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildirib, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət diləyiblər.

Səyyar görüş-qəbullar keçirilib

1 sayılı Cəbrayıl qəsəbəsində

Cəbrayıl Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov 1 sayılı Cəbrayıl qəsəbəsində sakinlərlə görüşüb və vətəndaşların səyyar görüş-qəbulunu keçirib. Qəbulda Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı ilə yanaşı aparatın əməkdaşları, rayonda fəaliyyət göstərən idarə, müəssisələrin rəhbərləri və qəsəbə sakinləri iştirak ediblər.

Səyyar görüşdə çıxış edən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov oktyabr ayının 2-də keçirilən Yeni Azərbaycan Partiyasının VIII Qurultayının əhəmiyyətindən geniş söhbət açıb. Qurultayın Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında mühüm hadisə olmaqla yanaşı, ölkənin ərazi bütövlüyünü və dövlət suverenliyini tam bərpa etdiyi yeni mərhələdə qarşıda duran əsas hədəfləri müəyyənləşdirən siyasi platforma kimi diqqəti özünə cəkdiyini bildirib. Rayon rəhbəri qeyd edib ki,

YAP-nın VIII Qurultayı Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam bərpa etdikdən sonra keçirilən ilk qurultay olmaqla yanaşı, həm də ötən dövrün siyasi yekunlarına nəzər salmaq, yeni mərhələdə qarşıda duran vəzifələri müəyyənləşdirmək baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Prezident, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin çıxışı isə Azərbaycanın keçdiyi tarixi yolun, əldə edilmiş Zəfərlərin və qarşıdakı strateji hədəflərin geniş mənzərəsini ortaya qoyur.

Qəbul zamanı vətəndaşların

müraciəti dinlənilib. Qaldırılan məsələlərin həlli istiqamətində yerində müzakirələr aparılıb, həlli mümkün olan müraciətlər dərhal həllini tapıb. Digər məsələlərin icrası ilə bağlı isə müvafiq qurum və təşkilat rəhbərlərinə tapşırıqlar verilib. Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı qeyd edib ki, hər bir müraciət diqqətlə araşdırılacaq və onların həlli istiqamətində zəruri tədbirlər görülməkdir.

Qəsəbə sakinləri dövlət başçısının əhalinin rifahına göstərdiyi diqqət və qayğıyı yüksək qiymətləndirib, problemlərin həllinə yönəlməmiş tədbirlərdən razılıqlarını ifadə ediblər.

Suraxanı rayonunda səyyar görüş-qəbul

25 sentyabr 2026-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin göstərişinə uyğun olaraq vətəndaşların müraciətlərinin həlli ilə bağlı Cəbrayıl rayonunda sentyabr ayı üzrə növbəti səyyar qəbul keçirilib.

Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov sakinlərlə görüşü Bakı şəhəri, Suraxanı rayonu, Bülbülə qəsəbəsi, 3-cü Mədən küçəsində fəaliyyət göstərən rayonun Hovuslu kənd tam orta məktəbində baş tutub. Qəbulda Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov və RiH aparatının əməkdaşları iştirak ediblər. Sakinləri salamlayan İcra başçısı ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafı istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərdən, kənd təsərrüfatı və infrastruktur sahəsində görülən işlərdən, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan quruculuq işlərindən və əhalini öz doğma yurd-yuvalarında

köçündən, həmçinin əhalini narahat edən əsas məsələlərin həlli ilə bağlı atılan addımlardan ətraflı söhbət açıb. Rayon rəhbəri bildirib ki, sakinlərin rifah halının yüksəldilməsi və mövcud problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində işlər gələcəkdə də ardıcıl şəkildə davam etdiriləcək.

Görüş zamanı rayon sakinləri qaldırdıqları məsələlərə bağlı narahatlıqlarını, təkliflərini səsləndiriblər və bütün müraciətlər qeydiyyatla alınaraq nəzarətə götürülüb.

Sakinlər Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə regionların inkişafına yönəlməmiş islahatlara, xüsusilə dövlət tərəfindən işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan quruculuq işlərinə, keçmiş məcburi köçkünlərə göstərilən diqqət və qayğıya görə ölkə rəhbərliyinə minnətdarlıqlarını ifadə ediblər.

Kürdəmir rayonundakı köçkün şəhərciyində

24 sentyabr 2026-cı il tarixində rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov Kürdəmir rayonunda yerləşən köçkün şəhərciyində Cəbrayıl rayon sakinləri ilə səyyar görüş-qəbul keçirib. Görüşdə rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı, aparatın məsul əməkdaşları və həmin şəhərcikdə məskunlaşmış sakinlərimiz iştirak ediblər.

Rayon rəhbəri görüşdə çıxış edərək ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin xarici ölkələrə səfərlərinin əhəmiyyətindən, respublikamızda və işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan quruculuq işlərindən və əhalimizin öz dədə-baba yurdlarına

köçürülməsindən geniş söhbət açıb. Sakinlərin təklifləri, istəkləri dinlənilib və onları narahat edən problemlər məsul şəxslərin iştirakı ilə araşdırılması üçün nəzarətə götürülüb.

Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının keçirdiyi səyyar qəbulu razılıqla qarşılayan sakinlər, göstərilən diqqət və qayğıya görə ölkə rəhbərinə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Beynəlxalq Müəllimlər Günü qeyd olunub

5 Oktyabr – Beynəlxalq Müəllimlər Günü münasibətilə tədbir keçirilib. Tədbirdə Cəbrayıl Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov, rayon Təhsil sektorunun müdiri Zamiq Qurbanov, ictimaiyyət nümayəndələri, ümumtəhsil məktəblərinin, uşaq bağçalarının rəhbərləri, həmçinin müəllimlər iştirak ediblər.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin Cəbrayıl qəsəbəsində adını daşıdığı parkda tədbir iştirakçıları əvvəlcə abidəsini ziyarət edib, önünə gül dəstələri düzərək böyük şəxsiyyətin xatirəsinə ehtiramlarını bildiriblər.

Çıxış edən rayon rəhbəri Beynəlxalq Müəllimlər Günü münasibətilə təhsil işçilərini təbrik edib, onlara ən xoş arzularını çatdırıb. Ölkədə təhsilin inkişafına göstərilən dövlət dəstəyindən, Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəllim əməyinə hər zaman yüksək qiymət verməsindən, Prezident İlham Əliyevin təhsil sahəsində həyata keçirdiyi islahatlardan və bu islahatların Azərbaycan təhsilinə qazandırdığı uğurlardan bəhs edib.

1 Oktyabr - Prokurorluq işçilərinin peşə bayramı qeyd olunub

01 oktyabr 2026-cı ildə Cəbrayıl rayonunda Prokurorluq orqanlarının yaradılmasının 108-ci ildönümü və prokurorluq işçilərinin peşə bayramı günü münasibətilə tədbir keçirilib.

Tədbirdə Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov, RiH aparatının əməkdaşları, Cəbrayıl rayon prokuroru Vüqar Səlimov, prokurorluq əməkdaşları, rayonun hüquq-mühafizə orqanlarının rəhbərləri və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Öncə tədbir iştirakçıları Ümummilli Lider Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül dəstələri düzüb, böyük şəxsiyyətin əziz və unudulmaz xatirəsinə dərin ehtiramlarını bildiriblər.

Tədbir giriş sözü ilə açan Cəbrayıl Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov prokurorluq orqanlarını peşə bayramları münasibətilə təbrik edərək, dövlət

idareçiliyində və qanunun aliliyinin təmin olunmasında orqanın əhəmiyyətli rolundan geniş söhbət açıb. Əsas Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və hazırda Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ölkədə aparılan hüquqi islahatlar nəticəsində prokurorluq orqanlarının daha da gücləndiyini və peşəkarlıq prinsipləri əsasında fəaliyyət göstərdiyini qeyd edib.

Tədbirin yekununda Cəbrayıl rayon prokuroru Vüqar Səlimov prokurorluq əməkdaşlarına göstərilən diqqət və təbriklərə görə təşəkkürünü bildirərək, rayon prokurorluğunun fəaliyyətində qanunçuluğun təmin edilməsi, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, hüquq pozuntularının qarşısının alınması və cinayətkarlıqla mübarizənin əsas istiqamətlər olduğunu qeyd edib. Prokurorluq əməkdaşlarının üzərinə düşən vəzifələri bundan sonra da məsuliyyətlə və peşəkarlıqla yerinə yetirəcəklərini vurğulayıb.

27 sentyabr - Anım günü ilə bağlı ümumrayon tədbiri

27 sentyabr 2026-cı il tarixdə Cəbrayıl rayon İcra Hakimiyyətinin və YAP rayon təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə 27 sentyabr - Anım günü ilə bağlı ümumrayon tədbiri keçirilib.

Anım tədbirində Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov, hüquq-mühafizə orqanlarının, idarə, müəssisə, təşkilatların rəhbərləri, şəhid ailələri, veteranlar, qazilər və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

“Şəhidlər Xiyabanı”nda şəhidlərimizin abidələri önünə gül-çiçək dəstələrinin qoyulması ilə başlanan tədbirdə şəhidlərin ruhuna dualar oxunub, xatirələri böyük ehtiramla yad edilib.

Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov çıxış edərək 27 Sentyabr – Anım Günü'nün Azərbaycan xalqının yaddaşında həm hüzn, həm də qürur hissləri ilə bağlı olduğunu bildirib. O, Azərbaycanın tarixi Zəfərinin və ərazi bütövlüyünün bərpasının əsasında uzunmüddətli dövlətçilik siyasətinin, milli həmrəyliyin, habelə ölkənin siyasi, iqtisadi və müdafiə potensialının gücləndirilməsinin dayandığını qeyd edib.

Eyni zamanda, 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan 44 günlük Vətən müharibəsinin Azərbaycan Ordusunun qəhrəmanlığı və fədakarlığı ilə yaddaşlarda qaldığı, hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işlərinin həyata keçirildiyi diqqətə çatdırıb.

Saat 12:00-da şəhidlərin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Qanvermə aksiyası keçirilib

06 oktyabr 2026-cı il tarixdə Cəbrayıl Rayon İcra Hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin “Respublika Qan Bankı” Publik Hüquqi Şəxsi tərəfindən Cəbrayıl rayonunda qanvermə aksiyası keçirilib.

Aksiyada rayonun müxtəlif idarə, müəssisə və təşkilatlarının əməkdaşları, ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər. Hər bir donor tibbi müayinədən keçdikdən sonra, onlardan qan analizi götürülərək aksiyada iştirak etmələri ilə bağlı rəy verilib.

Respublika Qan Bankının “Talassemiyaşız həyat naminə” proqramı çərçivəsində keçirilən aksiyada məqsəd talassemiya, hemofiliya və digər ağır qan xəstəliklərindən əziyyət çəkən şəxslərin, eləcə də təcili cərrahi müdaxiləyə ehtiyacı olan xəstələrin sağlamlığının qorunmasına dəstək olmaq və onların həyatını xilas etməkdir.

Əziz Cəbrayıl, biz sənənləyik!

Cəbrayılın düşmən əsarətindən azad olunmasının birinci ildönümü münaibətilə 28 illik bir həsrətdən sonra vətənə səfər etdik.Azərbaycan Prezidenti,Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev cənablarının Cəbrayılın iqtisadiyyatının və ictimai-sosial infrastrukturunun yenidin qurulmasına hədəflənmiş çox zəngin bir proqram üzrə 4 oktyabr tarixində həyata keçirdiyi strateji obyektlərin tamamilə qayma mərasimləri:Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunda yaradılacaq “Araz Vadisi İqtisadi Zonası” Sənaye Parkı; Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi hissə kompleksinin açılışı;110/35/10 kilovoltluq “Cəbrayıl” yarımstansiyasının açılışı; “KamAZ” ASC ilə “Gəncə Avtomobil Zavodu” İstehsalat Birliyinin birgə servis mərkəzi;Cəbrayıl Rayon Mərkəzi Xəstəxanası;Akademik Mehdi Mehdiyadə adına, əsası 1876-cı ildə qoyulmuş, 145 yaşlı,960 şagirdlikli tam orta məktəb və ilk çoxmənzilli yaşayış məhəlləsi, azad olunmuş torpaqlarda həyata keçirilən quruculuq işlərinin miqyasının nə qədər geniş olduğu barəsində tam təəvvür yaradırdı.

Kortejimiz yeni inşa edilən,hər tərəfində onlarla müasir tikinti texnikası işləyən altı xətlili Şükürbəyli-Cəbrayıl yolu ilə irəliləyirdi.İstər-istəməz xəyal insanı 1993-cü ilin avqustuna aparırdı.Bu yollar var-yoxunu,ev-eşiyini,ulu məzarlarını qoyub öz ölkəsində məcburi köçkünə çevrilmiş ümitsiz insan karvanları ilə dolu idi.

SSRİ -nin çökməsi nəticəsində yenidən müstəqillik qazanmış Azərbaycan, KQB-nin analitikləri tərəfindən işlənmiş dəhşətli bir geosiyasi oyunun təbii meydanına çevrilmişdi.Postsovet ölkələrinin mərkəzdən-qaçma qüvvələrini neytrallaşdırmaq üçün hədəflənmiş bu siyasət Dağlıq Qarabağ,Cənubi Osetiya və Abxaziya, Dnestryanı bölgə, Kırım, Donetsk və Luqansk bölgələrində yaradılmış odlu nöqtələrdə Ermənistan kimi xəstə tənəvvüllü, cılız düşüncəli, gözünü qonşularının torpaqlarına dikmiş separatizmi dəstəkləyən dövlətlər tərəfindən həyata keçirilməli idi.

Keçmişdən miras qalmış determinist qanunlarla idarə olunan qeyri-effektiv planlı iqtisadiyyata, 20% işğal altında olan əraziyə, bir milyondan artıq qaçqın və məcburi köçkünə,qeyri-nizami əliyalın orduya, ancaq minimal ehtiyaclarla hədəflənmiş dövlət büdcəsinə, xüsusi xidmət orqanlarının poliqonuna çevrilmiş əraziyə malik Azərbaycan dövlətinin belə bir mürəkkəb geosiyasi oyunda maraqlarını bütün xalqı vahid ideologiya ətrafında birləşdirə bilən,dünya tərəfindən qəbul edilən,harizmatik və təcrübəli bir lider müdafiə edə bilirdi.

Əsilli-nəcəbətlili xalq ən çətin anlarda öz tarixi qəhrəmanını yetişdir-məlidir.Elə bir harizmatik qəhrəman ki,ölkəni vahid ideologiya ətrafında birləşdirməli;güclü iqtisadiyyatı yarat-malı;nizami ordu qurmalı,onu yüksək texnoloji-dəqiq silahlarla silahlandır-malı, müasir hərbi biliklərə malik za-bit korpusu yetişdirməli, müdafiə sənayesi kompleksi yaratmalı,ölkəni texnoloji inkişaf etdirməli;elmə,təhsilə xüsusi diqqət ayırmalı;güclü diaspor formalaşdırmalı, diplomatik əla-qələr qurmalı, öz həqiqətlərini bəyan etmək üçün dünyanın aparıcı təşkilatlarında: Birləşmiş Millətlər Təşkilatı,Qoşulmama Hərəkatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və digər qurumlarda kürsülərə malik olmalı və mövcud oyunçular arasında balanslı siyasət apararaq ölkənin müstəqilliyini qoruya bilməlidir. Ölkə lider ax-tarışına çıxdı. Ruspərest-kosmopolit liderləri qeyri-peşəkar millətçi liderlər əvəz etdi,ölkə çalxalandı liderə hamilə qaldı,vətəndaş müharibəsi ilə üz-üzə durdu, amma özündə güc tapdı, çağdaş dünya tərəfindən qəbul olunan,yüksək harizmə və təcrübəyə malik, Azərbaycanın potensial imkanlarını reallaşdırmağa və Azərbaycan həqiqətlərini tanıtmaya qadir Ümummilli liderini,Heydər Əliyevi ölkə prezidenti seçdi.

Ölkənin renessans dövrü başlandı, xalq Azərbaycançılıq ideologiyası ətrafında konsolidasiya olundu,əsrin

kontraktı,milyardlarla investisiyalar,yeni texnologiyaların transferi ölkənin siyasi və iqtisadi palitrasını dəyişdi.Yeni iqtisadi layihələr, yeni tərəfdaşlar cəlb etdi,münaqişə ətrafında hüquqi baza yaradıldı və genişləndirildi,müdafiə sənayesi kompleksi yaradıldı,nizami ordu quruculuğuna,peşəkar zabıt korpusu hazırlığına başlandı.Ölkə sistemli və intensiv inkişaf yoluna qədəm qoydu.

Adətən, güclü liderdən sonra ölkədə qeyri-stabillik hökm sürür. Azərbaycan həmçinin həyatı əhəmiyyət daşıyan digər vacib bir məsələni,əldə edilmiş müvəffəqiyyətlərin dayanıqlı və davamlı inkişafını təmin edə biləcək yeni liderin seçilməsi məsələsini dünyanı heyretlə gətirə biləcək yüksək müdrikliklə həll etdi.Bəli, ölkənin inkişafı və Qarabağ məsələsinin həlli davamlı inkişafın yeni bir mərhələsinə daxil oldu.Dünyanın ən məşhur diplomatiya mərkəzlərindən birinin məzunu,Heydər Əliyev məktəbinin yetişdirməsi və davamçısı,Avropanın aparıcı dil-lərinin daşıyıcısı və ən nəhayət, böyük vətənpərvər İlham Əliyev prezident seçildi.Sənaye inqilabı başlandı, iqtisadiyyatın diversifikasiyası həyata keçirildi, qeyri-neft sektoru inkişaf etdirildi, güclü infrastruktur quruldu.İstehsal olunan neft-qaz məhsullarını xarici bazarlara çıxarmaq üçün tərkibinə transmilli korporasiyalar daxil olan konsorsiumlar yaradıldı, Avropanın enerji təhlükəsizliyini təmin edə biləcək neft-qaz kəmərləri, dəmir yol şəbəkələri çəkildi,logistika sistemləri yaradıldı.Dövlət idarəçilik strukturlarında sovetlər dövründən miras qalmış re-gionçuluq,qohumbazlıq,korupsiya kimi zərərli xüsusiyyətlərin daşıyıcı-larının təmizlənməsi istiqamətində geniş və çox vektorlu fəaliyyətə start verildi.

Azərbaycanın iqtisadi qüdrəti artıqca onun həqiqətləri çağdaş dünya tərəfindən daha adekvat qəbul edilməyə başladı.Azərbaycanın iqtisadi tərəfdaşları onun ədalətli siyasi mövqeyinin müdafiəçilərinə çevrildilər.Türkiyə-Azərbaycan əla-qələri “Bir millət iki dövlət” devizi altında güclü inkişaf edərək strateji müttəfiqliyə çevrildi.Qardaş Pakistanla,Qoşulmama Hərəkatı və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı ilə daha sıx əməkdaşlıq Azərbaycan ətrafında güclü və etibarlı təhlükəsizlik qurşağı formalaşdırdı. İqtisadi,siyasi,so-sial sahələrdə məntiqi ardıcılıqla atılan hər bir addım Azərbaycanı ərazi bütövlüyünün təmin olunması-na daha da yaxınlaşdırırdı.

Bu gün Azərbaycançılıq ideologiyası ətrafında birləşmiş xalqı, yüksək dəqiqlikli müasir silahlarla silahlanmış,ən müasir hərbi texnologiyaların daşıyıcısı olan, vətənpərvər ordusu; şəfqətli,qayğıkeş, müdrik və humanist birinci Vitse Prezidenti; yüksək diplomatiyaya,mükəmməl bilik bazasına, sistemli fəaliyyətə,də-mir məntiqə və siyasi iradəyə malik,xalqı iqtidarı-müxalifətli yumruq kimi öz ətrafında birləşdirmiş Müzəf-

fər Ali Baş Komandanı olan Azərbaycan torpaqlarının azad edilməsinin vaxtı çatdığını dünyaya bəyan etdi.Azərbaycan ordusunun təbii etdiyi taktiki və strateji innovasiyalar dünyanın aparıcı hərbi mərkəzlərinin təhlil obyektinə çevrildi.Möhtə-rəm Prezidentimizin dünyanın aparıcı kütləvi informasiya vasitələri-nə,o cümlədən də ən radika jurnalis-tlərə verdiyi dəqiq rəqəmlərə,tarixi gerçəkliklərə, təkzibolunmaz ar-qumentlərə və beynəlxalq hüququn

norma və prinsiplərinə söykənən çoxsaylı müsahibələr informasiya müharibəsində də Azərbaycanın qələbəsinə təmin etdi.Dəfələrlə sınaqlardan çıxmış Əliyev- Ərdoğan tandemi,qardaş Türkiyə Cümhuriyyəti-nin bütün dünyaya bəyan etdiyi Azərbaycana təmənnaşız dəstəyi antiəzərbaycan qüvvələrini neytrallaşdırdı. Azərbaycan düşmən tərxi-batlarına cavab olaraq əks-hücuma keçib torpaqlarının azadlığı uğrunda müqəddəs Vətən Müharibəsinə qalxdı.Minsk qrupunun 30 illik fəaliyyə-tinin səmərəsizliyi Azərbaycana BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının Er-mənistan qoşunlarının Azərbaycan ərazilərini dərhal və şərtsiz azad etməsi barəsindəki 4 qətnaməsinin mü-vəffəqiyyətlə icra etməyə əsas verdi. Hər bir Azərbaycanlıya hakim kəsil-miş natamamlıq-köçkünlük kompleksi Müzəffər xalqı, Rəşadətli ordusu, Şəhidləri və Ali Baş Komandanı ilə qürur, başucalıqı duyğusu kimi ali hisslərlə əvəz olundu.

Bir həftə müddətində Cəbrayıl rayonu düşmən işğalından azad edildi.Xudafərinde Azərbaycan Bay-rağı dalğalandı. Azərbaycan Ordusunun Xocavənd rayonunun cənub kəndləri və strateji Hadrut qəsəbəsi istiqamətində hərbi əməliyyatlar ke-çirməsi üçün geniş imkanlar yarandı. Müzəffər Azərbaycan xalqının dəmir yumruğu düşmənin 27 ildə ya-raddığı istehkamları,super gücləri ona hədiyyə etdiyi müasir zirehli texnikanı 44 gün müddətində dar-madağın edərək düşmən ölkəni ka-pitulyasiya aktına imza atmağa məcbur etdi.

Bəli, budur reallıq,Azərbaycan xalqının dünyanı heyretə gətirən hə-qiqətləri,biz artıq Cəbrayıldayıq,Mü-zəffər Ali Baş Komandanın diildə əzbər olmuş kəlamlarının təbirincə desək, Əziz Cəbrayıl, biz qayıtmı-şıq,biz səni dirçəldəcəyik,erməni vandalizminin təzahürü olan bu xa-rabazarıqları,bu fantom şəhər və kəndləri XXI əsrin ən qabaqcıl şağı-rışlarına cavab verən ekoloji təmiz texnologiyalarla yaşıl enerji,yaşıl şə-hər,yaşıl kənd,yaşıl dam,yaşıl çatı texnologiyaları ilə gülüstana çevirə-cəyik və əminliklə deyəcəyik: QA-RABAĞ BİZİMDİR! QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR!

Həsən Hüseynov
AzTU-nun professoru,
Əməkdar elm xadimi

CƏBRAYILLI ALİMLƏR

Elmi-əməli fəaliyyətin geniş meridianları

Təqdimat: Əhməd Şirin oğlu Məmmədov 1959-cu il noyabrın 16-da Cəbrayıl rayonunun Hovuslu kəndində anadan olmuşdur. 1966-cı ildə Hovuslu kənd orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş və 1976-cı ildə həmin məktəbi əla qiymətlərlə bitirmişdir. 1976-cı ildə Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri İnstitutunun Hidromeliorasiya fakültəsinə daxil olmuş, 1981-ci ildə həmin fakültəni "Çay hidrotexniki qurğuları və su elektrik stansiyalarının tikintisi" ixtisası üzrə əla qiymətlərlə bitirmişdir. Tələbə dövründə elmə marağı böyük olmuş, ictimai işlərdə xüsusi fəallıq göstərmişdir. Təyinatla Ümumittifaq "SuGeo" Elmi Tədqiqat İnstitutunun Bakı filialında kiçik elmi işçi kimi əmək fəaliyyətinə başlamış, 1981-83-cü illərdə ordu sıralarında həqiqi hərbi xidmətdə olmuşdur. Ehtiyatda olan tank komandiri-leytenantdır.

Ordu sıralarından qayıdandan sonra Ümumittifaq "SuGeo" Elmi Tədqiqat İnstitutunun Bakı filialının "Hidravlika" laboratoriyasında əmək fəaliyyətini davam etdirmiş, 1986-cı ildə Moskva şəhərində yerləşən Ümumittifaq "SuGeo" Elmi Tədqiqat İnstitutunun dissertanturasına qəbul olunmuş, çay hidrologiyası sahəsində dünya şöhrətli alim, professor Altunin Valeri Stepan oğlunun rəhbərliyi ilə "Böyük kanalların hidravlik rejiminə yan axınların təsiri" mövzusunda dissertasiya işini bitirib 1989-cu ildə müdafiə edərək, "Hidravlika və mühəndis hidrologiyası" ixtisası üzrə texnika elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır. Dissertasiya işi ilə bağlı tədqiqatlar aparmaq üçün 1987-ci ildə 6 ay müddətində Moskva Dövlət Universitetinin "Hidrofiziki tədqiqatlar" laboratoriyasında elmi ezamiyyətdə olmuşdur. Müdafiə etdikdən sonra "SuGeo" Elmi Tədqiqat İnstitutunun Bakı filialında əmək fəaliyyətini davam etdirmiş, 1990-cı ildə baş elmi işçi vəzifəsinə, 1992-ci ildə "Hidrotexniki qurğular" laboratoriyasının müdiri təyin olunmuşdur. 1992-ci ildə elmi fəaliyyəti nəzərə alınaraq, SSRİ Ali Atestasiya Komissiyasının rəyi ilə "Böyük elmi işçi" diplomu almışdır.

1993-cü ildə "SuGeo" Elmi Tədqiqat İnstitutunun Elmi Şurasının qərarı ilə "Hidrotexniki qurğuların yeni konstruksiyalarının və hidravliki hesab üsullarının işlənilib hazırlanması" mövzusu üzrə institutun doktorantı olmuş və bu mövzu üzrə dissertasiya işini 2011-ci ildə müdafiə edərək, "Hidrotexniki tikinti" ixtisası üzrə texnika elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almışdır. 1998-ci ildə "AzərSu" ASC-nin yeni təşkil olunmuş "Sukana" Elmi Tədqiqat və Layihə İnstitutunun elmi işlər üzrə, 2005-ci ildən isə həmin institutun layihə işləri üzrə direktor müavini təyin olunmuş, 2012-ci ilə qədər bu vəzifədə çalışmışdır. 2003-cü ildə "Hidroloq" MMC - ni təsis etmişdir.

2012-14-cü illərdə "AzərSu" ASC-nin "Planlaşdırma və layihələrin idarə olunması" departamentinə rəhbərlik etmiş, 2014-cü ildə öz xahişi ilə işdən azad olunmuşdur. 2015-2018-ci illərdə Türkiyə Respublikasında əmək fəaliyyətini davam etdirmişdir. 2018-20-ci illərdə Tacikistan Respublikasında hidrotexniki qurğuların layihələndirilməsi işləri ilə məşğul olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı ilə 2011-ci ildə su təsərrüfatı sistemlərinin inkişafındakı xidmətlərinə görə ona Respublikanın Əməkdar mühəndisi fəxri adı verilmişdir.

Məmmədov Əhməd Şirin oğlu 2019-cu ildən "Hidroloq" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin Baş mütəxəssisi vəzifəsində çalışır. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür. Ailəlidir, iki övladı var.

Texnika elmləri doktoru Əhməd Şirin oğlu Məmmədovun rəsmi tərcümeyi-halından fraqmentləri gözdən keçirdikcə, adamın gözləri qarşısında ucqar dağətəyi kəndlərdən olan Hovuslu kəndində dünyaya göz açan bir uşağın pillə-pillə böyüyüb ucalmasını və o dağ kəndindən Azərbaycanımızın paytaxtı Bakıya, ölkəmizin müxtəlif bölgələrinə, keçmiş SSRİ-nin ayrı-ayrı şəhərlərinə, eləcə də SSRİ xaricinə üz tutan bir uzaq yollar yolçusunu təsəvvürümüzdə canlandırırıq. El arasında hərdən dünyagö-rüşü dar çərçivəli olan və burnunun ucundan qabağı görməyən birisi haqda ironik tərzdə "Biləcridən o yana getməyib" ifadəsini işlədirlər. Bu ifadə hardan gəlir? Əvvəllər sovet dövründə və postsovet zamanında da gəncləri əsgərliyə Biləcəri qəsəbəsin-dən yola salırdılar. Biləcəri qəsəbəsinin əsgəri xidmətə doğru uzun bir yol başlayır-dı hərbi xidmət keçənlər üçün. Deməli, hər-bi xidmətə yarasız olanlar isə elə həkim komissiyasının qərarına əsasən Biləcəri-dən birbaşa evlərinə döndürüldülər. Yeni onlar üçün Biləcridən o tərəfə yol - hərbi xidmət yolu yox idi. Beləcə, xidmətə yarasız he-sab olunduqları üçün el arasında "Biləcəri-dən o tərəfə getməmək" ifadəsi də cəmiyyət üçün, ordu üçün yarasız adam olmağı simvolizə edirdi. Bu ifadə müxtəlif peşə, sənət sahəsinin adamlarına nisbətən işlədildikdə isə məcazi mənə kəsb etməkə həmin kəslərin səsinin-sorağının uzaqbaşı ol-kə hüdudundan kənara çıxma bilməməsinə işarələyir. Bu mənada "Biləcridən o tərəfə gedə bilmək" ifadəsi kime şamil edilirsə, o insanın adının-şöhrətinin ölkə hüdudlarınd-an uzaqlarda yayılla bilməsinə bildirir.

Haqqında söhbət açdığımız texnika elmləri doktoru Əhməd Şirin oğlu Məmmədovun səsinə-sorağını çoxdan eşitmişdim. "Adını eşidib, üzünü görmədiyim igid" - elm fədaisi haqda da yazmaq üçün çoxdan firsət axtarırdım. Elmi fəaliyyətinin üfüqləri "Biləcridən o tərəfə gedən" - az qala şanışöhrəti, elmi istiqamətdə araşdırmaları və fəaliyyəti bütün dünyaya car olan Əhməd müəllim Cəbrayıl torpağının böyük Azər-

baycan dünyasına və ümumilikdə dünyaya bəxş etdiyi alim övlədidir. Onun 1989-cu ildə müdafiə etdiyi "Böyük kanalların hidravliki rejiminə yan axınların təsiri" mövzusunda dissertasiya işi ilə "Hidravlika və mühəndis hidrologiyası" ixtisası üzrə texnika elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alması elm aləminə uğurlu başlanğıc idi.

2011-ci ildə "Hidrotexniki qurğuların yeni konstruksiyalarının və hidravliki hesab üsullarının işlənilib hazırlanması" mövzusu üzrə doktorluq işi müdafiə edərək, "Hidrotexniki tikinti" ixtisası üzrə texnika elmləri doktoru alimlik dərəcəsi alan Əhməd müəllim hidrotexniki qurğuların müxtəlif sahələrinə dair 144 elmi məqalənin (bun-lardan 56-sı beynəlxalq elmi jurnallarda, konfrans materiallarında, 23 məqalə isə Springer nəşriyyatı tərəfindən nəşri qəbul olunan jurnalda dərc edilmişdir), 1 monoqrafiyanın, 1 dərs vəsaitinin, 1 izahlı lüğətin (rusca-azərbaycanca), 27 patent və ixtira-nın müəllifidir.

O, əmək fəaliyyəti müddətində Cənubi Koreya, İran, Türkiyə, Hollandiya, Almaniya, İsveçrə, Rusiya Federasiyası, Ukrayna, Belarusiya, Gürcüstan, Özbəkistan, Tacikistan və Qazaxıstanda hidrotexniki qurğuların müxtəlif sahələri üzrə keçirilən Beynəlxalq konfrans, qurultay və konqreslərdə iştirak etmişdir.

2013-cü ilin noyabrında Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində keçirilən 7-ci Ümumrusiya hidroloji qurultayında, 2014, 2015 və 2016-cı illərdə Tbilisi şəhərində keçirilən 4, 5 və 6-cı Beynəlxalq elmi-texniki konfranslarda, 2015-ci ilin mayında Belarusiyanın Minsk şəhərində keçirilən Elmi texniki konfransda, 2008-2016-cı illərdə Ukrayna, Gürcüstan, Qazaxıstan və Özbəkistan-da keçirilən "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadə" ilə bağlı keçirilən konfranslarda, 2011 və 2013-cü illərdə Tacikistan Respublikasının Düşənbə şəhərində "Orta Asiyada su ehtiyatlarının idarə olunması" ilə bağlı keçirilən elmi konfranslarda, 2019-cu ildə Türkiyə Respublikasının Afyon şəhərində keçirilən 1-ci Beynəlxalq simpoziumunda

(2018-ci il noyabr), 2022-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Coğrafiya İnstitutunda "Qarabağın su ehtiyatlarından səmərəli istifadə" mövzusu altında keçirilən konfransda Şuşa şəhərinin su təchizatı sisteminin yenidən qurulması mövzusunda, 2023-ci ildə yenə də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Coğrafiya İnstitutunda "Qarabağın su ehtiyatlarından səmərəli istifadə" mövzusu altında keçirilən konfransda Quruçayın su ehtiyatlarından səmərəli istifadə mövzusunda, 2023 və 2024-cü illərdə Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində keçirilən "Hidroenergetikanın müasir problemləri" konfransında 4 məruzə (hər konfransda 2 məruzə), 2025-ci ildə Qazaxıstanın Astana şəhərində keçirilən "Hidroenergetikanın müasir problemləri" adlı beynəlxalq konfransda məruzələr edən Əhməd Məmmədovun elm aləmində qazandığı uğurların geniş arealı göz önündədir. Bunlardan başqa, 4 aspirantın elmi rəhbəri (1 nəfər müdafiə edib) olan Ə.Ş.Məmmədov dəyərli kitablara da imza atmışdır.

2015-ci ildə Su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinə aid rusca-azərbaycanca izahlı lüğət. Bakı, 2015 (həmmüəlliflərlə); 2023-cü ildə Suqəbuledici qurğuların hidravlikası. Bakı, 2023 (həmmüəlliflərlə); 2024-cü ildə Гидротехнические сооруже-ния и методы их гидравлических расче-тов. Бакы, 2024 adlı monoqrafiyaları alimin elm aləminə bəxş etdiyi əvəzsiz inciləridir.

Bu misal gətirdiyim faktlar bir alim ömrünün içindən gəlib keçən real yaşantılar, bir alim ömrünün rəngarəng səhifələridir ki, həmin səhifələr məhz elmi zəkanın məhsul-larıdır. Hidrologiya sahəsinin əvəzolunmaz mütəxəssisi kimi Əhməd Məmmədovun ölkəmizdə və ölkəmizdən xaricdə uzaq-uzaq diyarlarda elədiyi çıxış və məruzələri həm vətənimizi təmsil edən alim kimi təqdirləyir, həm də elədiyi məruzələrdə qoyulan problemlər ölkəmiz və dünya üçün ol-duqca çox mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu da alimin elminin bəşəriyyətə verdiyi xid-mət və töhfələrin çox böyük bir miqyası əhatə etdiyinin göstəricisidir. Bir sözlə, o, şəxsiyyət olaraq milliliyi, alim kimi isə dūn-yamıqyaslı əhəmiyyətə malik əsərləri ilə bəşəriyyəti özündə əks etdirir.

Əlbəttə, bu fikirlər heç də gəlişigözel ifadələr deyil, çox böyük həqiqəti özündə reallaşdırır. Çünki alimin əməyi, zehni fəaliyyəti təkcə məruzələrdə, kitablarda və s. nəzəri olaraq donuq şəkildə qalmamalıdır. Praktiki olaraq həyatın müxtəlif sahələrində həyata keçirilməklə, cəmiyyətə və insanlara, vətənə və dünyaya fayda verməlidir. Nə-zəri mülhəzələlər real olaraq həyata tətbiq edildəndə, o öz gerçək bəhrəsini vermiş olur. Əhməd Məmmədovun da bir alim kimi həyatdakı fəaliyyət istiqamətləri dediklərimizi tam şəkildə doğruldur. Belə ki, onun apardı-ğı əsas elmi-tədqiqat işlərinə və rəhbərlik etdiyi layihə işlərinə nəzər yetirmək kifayət edər ki, bunların həyatımız üçün, eləcə də ölkəmiz və ölkəmizdən kənardakılar üçün nə dərəcədə mühüm əhəmiyyət kəsb etdi-yinin fərqlində olanar:

- ◆ 1985-1992-ci illərdə Şəmkir və Yenikənd su anbarlarının əsas hidrotexniki qurğularının fiziki modellərinin hazırlanması və tədqiqat işləri;
- ◆ 1995-2014-cü illərdə Kür çayında məcrə proseslərinin öyrənilməsi ilə bağlı elmi tədqiqat işləri;
- ◆ 2000-2005-ci illər İran İslam Respublikası ərazisində yerləşən Səfidrud, Səhənd və Acıçay su anbarlarının lillənmə rejimlərinin və sutullayan qurğularının tədqiqatları;
- ◆ 2005-2010-cu illər Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin layihələndirilməsi işlərinə Azərbaycan tərəfdən ekspert;
- ◆ 2003-2005-ci illər, Samur-Abşeron kanalının, Samur çayı üzərində yerləşən Baş suqəbuledici və sudurulducu qurğularının fiziki modellərinin hazırlanması və aparılan tədqiqat işlərinin rəhbəri;
- ◆ 2004-2006-cı illər, Xudafərin və Qızqalası su anbarlarının sutullayan qurğularının fiziki model qurğularının hazırlanması və aparılan tədqiqat işlərinin rəhbəri;
- ◆ 2010-2012-ci illər Bakı şəhərində içməli su, kanalizasiya və yağış sularının idarə olunması Master Planının hazırlanmasına ümumi rəhbərlik;
- ◆ 2011-2013-cü illər "Kür-Hacıqabul-Şirvan-Salyan-Biləsuvar" və "Kür-Saatlı-Sabirabad" qrup su kəmərlərinin layihələndirilməsi işlərinə rəhbərlik;
- ◆ 2012-2013-cü illərdə "Külüllü-Kür-dəmir-Zərdab-Ucar" qrup su kəmərinin layihələndirilməsi işlərinə rəhbərlik;

- ◆ 2014-2015-ci illərdə Samux rayonu ərazisində yerləşən aqroparkın 5000 hektar ərazisinin suvarma suyu ilə təmin olunması layihəsinə rəhbərlik;

- ◆ 2014-2016-cı illərdə Ceyrançöl və Paradaçöl ərazilərində, ümumi sahələri 60 min hektara qədər olan aqroparkların suvarma sistemlərinin Baş planının hazırlanması;

- ◆ 2016-2019-cu illərdə İstanbul şəhərinin Asiya tərəfində yerləşən və sutkalıq məhsuldarlığı 1.0 milyon kub metr olan "Tuzla" çirkab Su təmizləmə qurğusundan çıxan təmizlənmiş suyun Mərmərə dənizinin 45.0 m dərinliyinə (diametri 2700 mm, uzunluğu 4.5 km) buraxılması üçün tikilən çıxış xəttinin layihəsinə rəhbərlik;

- ◆ 2016-2019-cu illərdə Türkiyə Respublikasının Nazelli və İqdir şəhərlərinin xarici magistral su kəmərlərinin tikinti işlərinə layihələrə rəhbərlik;

- ◆ 2016-2019-cu illərdə Türkiyə Respublikasının Dənizli şəhərinin Sarayköy qəsəbəsinin kanalizasiya sisteminin tikilməsi işində layihələrə rəhbərlik.

- ◆ 2018-2023-cü illər Tacikistan Respublikasında, Pənc çayından su götürən "Çubək kanalının suqəbuledici və duruldu-cu qurğularının layihələndirilməsi" layihəsi üzrə Layihə Baş mühəndisi olmuşdur.

- ◆ 2021-2022-ci illərdə Şuşa şəhərinin dayanıqlı su mənbəyinin yaradılması üzrə təkliflərin və layihə həllinin hazırlanması işlərinə rəhbərlik;

- ◆ 2021-2022-ci illər, Füzuli və Laçın şəhərlərinin su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin layihələndirilməsi işlərinə rəhbərlik;

- ◆ 2021-2022-ci illər Kür çayının deltasında dəniz suyunun məcraya daxil olma-sının qarşısını almaq üçün mühəndisi həll variantının hazırlanması işlərinə rəhbərlik;

- ◆ 2023-2025-ci illər Həkəri çayı üzərində tikilməsi planlaşdırılan su anbarı və Həkəri-Füzuli-Ağdam su kəmərinin layihələndirilməsi işlərinə rəhbərlik.

- ◆ 2024-2025-ci illərdə Lökbatan qəsəbəsinin gündəlik məhsuldarlığı 300 min kub metr və Müşfiqabad qəsəbəsinə isə gündəlik məhsuldarlığı 150 min kub metr olan çirkab su təmizləmə qurğularının layihələndirilməsinə rəhbərlik.

- ◆ 2025-2026-cı illər Bakı şəhərinin Buzovna, Şağan, Mərdəkan, Şüvəlan, Qala, Pıralahı, Maştağa, Bina, Hövsan, Zirə, Türkan, Sahil, Səngəçal və Ümid qəsəbələrinə yaranan çirkab sularının toplanması üçün kanalizasiya kollektorları və 3 ədəd çirkab su təmizləyici qurğunun layihələndirilməsi işlərinə rəhbərlik.

Fikir versək, burdakı elmi-tədqiqat və layihələndirmə işlərinin hər biri alimin ömründən illəri aparmışdır. Yəni hər biri üzərində illərdə əmək sərf etmiş, şərəfli alim ömrünün illəri bu məsələlərə həsr olunmuşdur. Misal üçün, 1995-2014-cü illərdə Kür çayında məcrə proseslərinin öyrənilməsi ilə bağlı elmi-tədqiqat işlərinə nə az - nə çox, düz iyirmi ilədək gərgin əmək sərf edilmişdir. Yadıma uşağ vaxtlarımdan eşitdiyim misralar düşür:

Ey Kür çayı, daşırsan, Sahilləri aşırırsan...

Lirik şəkildə söylənən bu ifadələrdə çox böyük həyatı əhəmiyyətli məsələlər durur. Əbəs deyildir ki, 20 il əmək sərf olunub bu işə. Kür çayı ifadəsinə diqqət çəkək. Xalqımız əbəs yere çayı Kür - yeni dəli sö-zü ilə bağlayıb, Kür çayı adlandırmayıb...

Yuxarıdakı misralarda da vurğulandığı kimi, xalqımız Kürün kürlük etdiyini saysız-hesabsız dərəcədə müşahidə etdiyindən onu Kür adlandırb. Kürün məcrasını aşıb-daşmağı, necə dəyərlər, bu daşqın yaratması ilə qiyamət qopartması azmı olub? Kürü ram etmək üçün, ovsuna, ipə-sapa yatırmaq üçün Hidroloq-alim kimi Əhməd müəllim 20 il boyunca onun "boyunu oxsa-dı" - Kürün dəlilik edib təbii fəlakətlər - daşqın, sel-su faciəsi törətməməsi üçün ömrü-nün illərini bu yolda qoydu. Qoydu ki, insanlarımız rifah içində yaşasınlar, kürlük edən Kürün qurbanına çevrilməsinlər, əzab-əziyyətini çəkməsinlər. Bax əsl alimin hüneri-elmindən insanlara, vətənə gələn fayda bu cür biçimdə olmalıdır. Son illərdə Kürün, Arazın öz məcrasından çıxması, ev-ləri, gediş-gəliş üçün yolları və s. basması fəlakətini hamımız gördük. Dövlət qurumla-rı, Fövqəladə Hallar Nazirliyinin əməkdaş-ları bu daşqının qarşısını almağa cəlb olundu. Atalarımızın bir deyiimi var: Oddan qalar, sudan qalmaz. Bu deyim o mənəni verir ki, hardasa bir yağıın təhlükəsi baş ver-dikdə, o yağıni söndürəndən sonra odun-alovun ağızından nə isə salamat qalar, an-

caq sel-su faciəsi, daşqın fəlakətindən heç nə (salamat) qalmaz. Gördüyümüz kimi, xalqımız selin-daşqının gətirdiyi fəlakətin daha iri ölçüdə olduğunu demək istəmişdir. Məhz bu nöqtəyi-nəzərdən götürdükdə, Kür çayı daşarkən heç nəyə məhəl qoymadan qabağına nə gəldi, silib-yuyub aparır, məhv edir. Elə dünyada baş verən daşqınların ağır faciələrini də hamımız ekran qarşısın-dan izləyib müşahidə etmişik. Sözümün canı odur ki, Kür çayı daşanda insanları xilas etmək üçün hamı - Fövqəladə Hallar Nazir-liyinin əməkdaşlarından belə hamı bu işə səfərbər olunmuşdu. Ancaq düşünsək ki, daşqınların qarşısının alınmasında mühüm amil həmin daşqını törədən səbəbləri öyrənmək və bunun qarşısını almağın metodu-kasını bilməkdir, yoxsa ki, kor-koranə şəkildə daşqın fəlakəti ilə kустar üsulla mübarizə aparmaq səmərəli nəticə verməz. Bax bu böhran məqamını əməlli-başlı saf-çürük edə bilsək, onda biz texnika elmləri doktoru Əhməd Şirin oğlu Məmmədovun hidroloq alim kimi bu yolda - Kür çayının məcrə proseslərinin öyrənilməsi yolunda əbəs yerə ömrünün 20 ilini qoymadığını tam dolğunlu-ğu ilə anlaya bilərik.

Mən Əhməd müəllimin elmi-tədqiqat işlərini bu istiqamətdə apardığı işlərdən birinin timsalında diqqətə çəkmək onun alim kimi əməyinin xalqımız, dövlətimiz, eləcə də bəşəriyyətimiz üçün hansı mühüm məsləhə xidmətdən ibarət olduğunu göstər-mək istədim. Bəlkə də, ümumi kütlə üçün bu dediklərim çox da aydın şəkildə "gözə görünə bilmir". Ancaq bilməliyik ki, ömrünü su problemlərinə həsr edənlerin işi həyatı əhəmiyyət daşıyan mühüm məsələlərə xid-mətdən ibarətdir.

Əhməd Şirin oğlunun Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri, habelə Samur-Abşeron ka-nalı və s. ilə bağlı gördüyü işlərin də əhə-miyyəti heç də yuxarıda misal gətirdiyim məsələdən az deyil. Deməyir odur ki, onun bu sahədəki xidmətlərinin dəyəri öl-çüyəgəlməz dərəcədə qiymətlidir. Onun İran İslam Respublikasında, Türkiyədə, Tacikistanda apardığı elmi-tədqiqat yönlü işlər də alim əməyinin sərhəd-hüddut tanımadı-ğını əyani şəkildə göstərir. Bütün dünyanı narahat edən qlobal məsələlərdən biri də Su problemidir ki, Əhməd Məmmədovun elmdəki yolu - həyatı və fəaliyyəti bu cür müqəddəs və ümumbəşəri əhəmiyyət daşı-yan məqsədə yönəlmişdir. "Qurani-Kərim"-də deyilir ki, hər bir canlınu Sudan yaradtdı. Bu məntiqdən götürüldükdə su həya-tın mənbəyi deməkdir. Su varsa, deməli, həyat da var. Bu prinsipdən yanaşdıqda, həyatı əhəmiyyətli həyatın özünə yönəlik bu elmi-əməli fəaliyyətin nə dərəcədə müqə-dəs olduğu göz önünə gəlir. Məhəmməd Peyğəmbərin dediyi "alimin mürəkkəbi şə-hidin qanına bərabər tutulur" kəlamının məntiqi bu məqamda bir daha öz yerini alır. Yeni alim elmi zəkası ilə təbii fəlakətlər və s. nəticəsində baş verəcək faciələrin - in-san qurbanlarının qarşısını alır. Bizim Əh-məd müəllimin elmi də, əməli də belə bir yüksək missiyyaya xidmətdə keçib.

Ancaq onu da qeyd edim ki, texnika elmləri doktoru kimi Ə.Ş.Məmmədovun əsas əmək fəaliyyəti ilə paralel şəkildə apardığı aşağıdakı işləri də göz önünə gətirəndə, onun parlaq həyat yoluna heyranlığımızı bir daha gizlədə bilmirik. Belə ki, o, 2005-2016-cı illərdə Bakı Dövlət Universitetinin Coğrafiya fakültəsinin "Hidrometeorologi-ya" kafedrasında saat hesabı müəllim; 2007-2017-ci illərdə Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Təsəvvatdankənar Dövlət Eksperti-za Baş İdarəsində ştatdankənar ekspert; 2012-2016-cı illərdə Azərbaycan Respubli-kasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasında ekspert; 2014-cü ildən hal-hazıra qədər "Paşa Holding" şirkətinin müxtəlif təşkilatlarında su təsərrüfatı və ka-nalizasiya sistemləri ilə bağlı layihələr üzrə ekspert; 2017-2019-cu illərdə Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetində Müdafiə Şurasının üzvü; 2019-2023-cü illərdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Coğrafiya İnstitutunda Müdafiə Şurasının üzvü; 2021-2023-cü illərdə Azərbaycan Texniki Universitetində Dövlət İmtahan Ko-missiyasının sədri; 2024-2025-cü illərdə Bakı Mühəndislik Universitetində Dövlət İmtahan Komissiyasının sədri; 2024-2025-ci illərdə Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetində Müdafiə Şurasının üzvü ki-mi də mühüm fəaliyyətlər göstərmişdir.

Bilik işləndikcə artar deyiblər. Əhməd müəllimə elmi-praktiki sahədəki biliklərini işlətməklə elminiz, xalqımız, vətənimiz və bəşəriyyətimiz yolunda daha irimiqyaslı iş-lərə imza atmasını, bir daha elmin geniş meridianlarında uğurlarını ədədi silsilə ilə yox, həndəsi silsilə ilə artırmasını arzulayıram.

**Şakir Albaliyev
filiologiya elmləri doktoru**

CƏBRAYILLI ALİMLƏR

NƏZƏRİYYƏ VƏ PRAKTİKANIN VƏHDƏTİNDƏ...

Təqdimat. Vəliyev Cəlaləddin Zərbəli oğlu 1959-cu il martın 13-də Cəbrayıl rayonunun Hovuslu kəndində anadan olub. 1976-cı ildə Sumqayıt şəhəri 23 sayılı orta məktəbi bitirib. Həmin il Azərbaycan Mühəndis-İnşaat İnstitutuna daxil olub. 1981-ci ildə Azərbaycan Mühəndis-İnşaat İnstitutunu "Çay hidrotexniki qurğuları və SES-lərin tikintisi" ixtisası üzrə fərqlənmə diplomu ilə bitirib. Təyinatla "VODQEO" ÜETİ-nin Bakı filialına göndərilərək "Hidroloji tədqiqatlar" laboratoriyasına mühəndis vəzifəsinə qəbul edilib. 1981-1983-cü illərdə RF Uzaq Şərqi Xəbərovsk şəhərində əsgəri xidmətdə olub. 1985-1989-cu illərdə Rusiya Federasiyasının Moskva ş. A.N.Kostyakov adına "VNİİQIM" İnstitutunun aspiranturasında əyani təhsil alıb. 1990-cı ildə həmin İnstitutda 05.23.07 "Hidrotexniki qurğular və meliorativ tikintilər" ixtisası üzrə "Axının toxunan gərginliyi nəzərə alınmaqla torpaq kanalların məcrasının dayanıqlığı" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək, texnika elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alıb. 1992-2005-ci illərdə Sumqayıt Dövlət Universitetində baş müəllim, dosent və dekan müavini vəzifələrində, 2007-2008-ci illərdə "Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı" ASC-nin "Daşqın zərərçəkənlərinin aradan qaldırılması layihəsinin həyata keçirilməsi" üzrə İşçi Qrupunda Türkiyənin "Təməlsu" Məsələtçi şirkətində qurğuların layihələndirilməsi üzrə mütəxəssis vəzifələrində işləyib. 2000-2007-ci illərdə "AzET Su Problemləri İnstitutu" "Su təsərrüfatı sistemləri və qurğularının istismarı" laboratoriyasında əvəzçiliklə aparıcı elmi işçi vəzifəsində işləyib. 2004-2024-cü illərdə "Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Hidrotexnika və Meliorasiya İnstitutu" EİB-nin "Hidrotexniki qurğular" laboratoriyasında əvəzçiliklə aparıcı elmi işçi vəzifəsində, 2009-2019-cu illərdə isə "AzET və LA Energetika İnstitutu" MMC-nin "Hidrolayihə" İdarəsində şöbə rəisi, layihənin baş mühəndisi və İdarənin baş mühəndisi vəzifələrində çalışıb.

2019-cu ildən Bakı Mühəndislik Universitetində "İnşaat mühəndisliyi" kafedrasının dosenti vəzifəsində işləyir.

2024-cü ildə BMU-nun rəhbərliyi tərəfindən Bakı Mühəndislik Universitetinin inkişafındakı səmərəli fəaliyyətinə görə "Fəxri fərmanla" təltif edilib.

Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür.

Ailəlidir. İki övladı və üç nəvəsi var.

İstərdim ki, Cəlaləddin müəllimin iftixar duyğusu ilə söylədiyi bu fikirlərdən bəzi məqamlara diqqət yönəldim. Burada yenə də biz onun nəzəri və praktiki məsələləri qovuşuq halda - sintez şəklində icra etdiyini görürük. Belə ki, bu tərəfdən alim 60-dan çox elmi məqalə, 4 metodik vəsait müəllifi olduğunu xatırladır, habelə respublika və beynəlxalq əhəmiyyətli konfranslarda maraqlı məruzələr etdiyini diqqətə çəkir ki, bütün bunlar onun işinin nəzəri cəhətlərini açıb göstərir. Ancaq digər yandan isə Cəlaləddin müəllim bu nəzəri biliklərinin jurnal və kitablar üzərində donub qaldığını, bu nəzəri mülahizələrini Araz çayı üzərində "Xudafərin", "Qız qalası" və s. kimi hidroqurğuların layihələndirilməsində baş mühəndis kimi

üzrə 2 magistr dissertasiyasına rəhbərlik etmişəm. 2022-ci ildə "Hidravlika və hidravliki maşınlar"dan məsələlər həllinə aid metodik vəsait çap etdirmişəm. Hazırda inşaat mühəndisliyi ixtisası üzrə bakalavr pilləsində 10 buraxılış işinə rəhbərlik edirəm.

Bütün bunlar isə onun tədris sahəsində də bir müəllim kimi məhsuldar əməyinin olduğunu aydın şəkildə göstərir. Burda alimin özünün davamçıları yetişdirməsi amili də diqqətdən qaçmamalıdır. Deməli, özündən sonrakı gənc nəsle elmin nəzəri və praktiki sirlərini öyrədir aşılamaq isə həm savab əməllər cərgəsində sayılır, həm də vətənə xidmətin ziyaalı nümayişi kimi düşünülməlidir.

Həmçinin çalışdığı təhsil ocağında

"AzET və LAEI" MMC-nin əməkdaşları ilə birgə

Texnika elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Cəlaləddin Zərbəli oğlu Vəliyevin keçib gəlmiş olduğu həyat tarixçəsindən - tərcümeyi-halından mühüm fraqmentlərə göz yetirirəm. Tələbə kimi o, "Çay hidrotexniki qurğuları və SES-lərin tikintisi" ixtisasına yiyələnib, alim kimi isə Moskvada "Axının toxunan gərginliyi nəzərə alınmaqla torpaq kanalların məcrasının dayanıqlığı" mövzusunda dissertasiya işi yazıb müdafiə edib. Belə demək olar ki, o, öz həyat fəaliyyətini də bu göstərilən bazalar üstündə qurub, davam və inkişaf elətdirib. Sade xalq kütəsinin anlama biləcəyi dillə - yeni elmi terminlərsiz ifadə eləsək, Cəlaləddin müəllimin ömrü-günü daimi su amili ilə bağlı olub. Belə bir deyim var: Su həyatdır. Bu iki sözəndən ibarət cümlənin məğzina dərinlən varsa bilək, onda biz Cəlaləddin Vəliyevin də həyat fəaliyyətinin hansı mühüm məsələlərə həsr olunduğunu özlüyümüzdə aydınlaşdırma bilərik. Bəlkə də, "su həyatdır" ifadəsini o qədər çox eşitdiyimizdən, bu cümləni özlüyümüzdə dərinlənə varmasaq, adi söz kimi, gəliş gözlə ifadə kimi düşünərik. Amma əslində burada çox dərin hikmətlər ifadə olunub. Su həyatdırsa, deməli, yaşayışımızın, günümüzün-güzeranımızın içində, bir sözle, həyatımızda suyun müstəsna yeri vardır. "Susuz həyat yoxdur" deyimimizdə suyun həyat-yasayış sözü ilə paralellik təşkil etdiyini bir daha göstərir. Məhz bu həyatı gerçəkləşən əsasən də Cəlaləddin Zərbəli oğlu suyun həyatımızdakı rolunun real fəlsəfəsini açmaq üçün belə bir mövzunun elmi təhlilini və praktik həyatımızdakı mövqeyini dissertasiyasında və həm də həyat fəaliyyətində iş təcrübəsi prosesində özünə amal-məsələ yolu seçdi. Əbə deyil ki, bu haqda söz düşəndə o deyir ki, "işlədiyim müddətdə mövzuya dair məlumatların toplanması və təhlili, çöl-tədqiqat işlərinin aparılması və bu işlərə rəhbərlik, elmi-texniki tədbirlərin hazırlanması, suvarma sistemləri və qurğularının istismar rejiminin öyrənilməsi, elmi hesabatların hazırlanmasında məsul iş icraçısı kimi çalışmışam".

Fikir verin, çöl-tədqiqat işləri deyəndə alim bilavasitə mövzunu təkcə

nəzəri baxımdan deyil, təcrübə olaraq da çöl şəraitində, yeni suların təbiətdə, eləcə də təsərrüfatda - suvarma sistemləri və qurğuları kimi istismarında cəmiyyətdə mühüm funksiyasını önə çəkir, beləliklə, suyun həyatın müxtəlif sahələrində xüsusi əhəmiyyət daşıdığını açıb göstərir. Başqa sözlə, suyun həyatımızda istismar qaydalarını, sudan istifadə mexanizmlərini və eləcə də bundan səmərəli şəkildə istifadə etmək, yararlanmaq yollarını bir alim, texnik, mühəndis kimi öyrənən alim biliklərini bilavasitə həyatda tətbiq edir.

Qeyd edim ki, alim 45 ildir ki, elmi-pedaqoji yönüli fəaliyyət göstərir və bu haqda söz düşəndə də o, alınaçılıqlı və böyük qürur hissi ilə deyir ki, "45 illik elmi-pedaqoji fəaliyyətim dövründə 60-dan artıq elmi məqalə və 4 metodiki vəsait çap etdirmişəm. Respublika və Beynəlxalq elmi konfranslarda 15 məruzə ilə çıxışlar etmişəm. İşlədiyim müddət ərzində İran İslam Respublikası ilə müştərək Araz çayı üzərində "Xudafərin" və "Qız-Qalası" h/q-larının layihələndirilməsində layihənin baş mühəndisi, Naftalançay üzərində "Qaşaltı Qaraqoyunlu" hidroqovşağının yeni dən qurulması layihəsinin baş mühəndisi və eyni zamanda respublikanın dağ çayları üzərində KSES-lərin layihələndirilməsində qurğuların hidravliki hesablamalarının aparılması və izahat yazılarının hazırlanması, bir neçə TİƏ-lərin o cümlədən, Qusarçay üzərində "Quzun" KSES, Qudyalçay üzərində "Qırzədəhə" KSES və Girdiməncay üzərində "İsmayilli-3" KSES-ə dair TİƏ-lərin hazırlanmasında yaxından iştirak etmişəm.

2011-ci il 26 oktyabr tarixində Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində B.E. Vedeneyev adına "VNİIQ" İnstitutunun 90 illik yubileyinə həsr edilmiş 6-cı elmi-texniki konfransda və 2017-2018-ci illərin fevral ayında Tbilisi şəhərində "Vostock Capital"ın dəstəyi ilə keçirilmiş "Hidroenergetika. Xəzər və Mərkəzi Asiya" Beynəlxalq konqresində müvafiq məruzələrlə çıxış edərək, "Fəxri fərmanla" və "Sertifikatla" təltif edilmişəm. Moskva "Hidrolayihə" İnstitutu ilə sıx əməkdaşlığın yaradılmasında əhəmiyyətli rol oynamışam.

praktiki olaraq gerçəkləşdirdiyini, yeni bu nəzəri biliklərini praktikada tətbiq etdirdiyini açıqlayır. Habelə Moskva "Hidrolayihə" İnstitutunun təmsalında xarici ölkələrlə beynəlxalq elmi-praktiki əməkdaşlığın yaranmasında da mühüm xidmətlər göstərdiyi də bəlli olur. Bundan başqa, alim Gəncəçay üzərində "Çiçəkli" KSES-in baş qurğusunda torpaq bəndi yenidən qurulmasının layihələndirilməsində baş mühəndis kimi Respublikanın Balakançay, Göyçay, Daşagilçay, İstisu çay və digər dağ çayları üzərində kiçik SES-lərin layihələndirilməsində qurğuların hidravliki hesablamalarının aparılması və s. istiqamətində də mühüm töhfələr vermişdir.

Göründüyü kimi, alimin elmi fəaliyyəti həm də ölkəmizə, vətənimizə xidmətlərlə müşayiət olunur. Buradan həm də bir daha o qənaətə gəlirik ki, su bizim həyatımızın hər bir sahəsi üçün mühüm önəm daşıyır. O cümlədən də su elektrik stansiyaları vasitəsilə evlərimizə, tədris müəssisələrimizə, istehsalat sahələrimizə və s. işıq çəkilir ki, işıqsız da həyatı təsəvvür eləsək, gözlerimiz qarşısında qaranlıq qorq olmuşa dəhşətli bir mənzərə alınır. Obrazlı ifadə eləsək, Cəlaləddin Vəliyevin elmi zəkasının işığı evimizə, məişətimizə, bir sözle, həyatımıza düşür. O alim xoşbəxtdir ki, onun təcrübə fəaliyyətindən cəmiyyət, ölkə fayda götürür. Bizim Cəlaləddin müəllimin belə işıqlı ziyalıları-mızdan olduğu da aydın görünür.

Qeyd edim ki, Bakı Mühəndislik Universitetində "İnşaat mühəndisliyi" kafedrasının dosenti olan Cəlaləddin müəllimin bu sahədə də mühüm xidmətləri danılmazdır. Onunla söhbət vaxtı bu məqamdan danışarkən bildirdi ki, işlədiyim müddətdə kafedra üzrə tədris olunan 12 fənn proqramının müəllifiyəm, onlardan 5 fənn proqramı Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilmişdir. Texnika üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsini almaq üçün 2 dissertasiyaya oponent və inşaat mühəndisliyi ixtisası

o, "Hidravlika", "Hidrologiya", "İnşaat mexanikası", "Mühəndis geologiyası və qurult mexanikası", "Hidravlika və hidravliki maşınlar", "Əsaslar və özüllər", "Qurğuların dinamikası", "Qurğuların sınağı və zəlzələyə davamlılığı", "Mühəndis sistemləri və avadanlıqları", "İnşaatın tarixi və metodologiyası" fənlərindən müəllim, məşğələ, laboratoriya dərsləri də aparır ki, bu da alimin öz ixtisası üzrə fənləri yeterincə tələbələrə aşıladiğını isbat edir.

Xatırladım ki, C.Z.Vəliyev digər ali təhsil müəssisələrində də yüksək peşəkarlıqla çalışmış, bir müəllim və alim kimi bir sıra fənləri - "Hidravlik sistemləri", "Hidravlik sistemlərin diaqnostikası və etibarlılığı", "Nəzəri mexanika", "Materialların müqaviməti", "Hidravlik maşınlar və hidromexanika", "Möhkəmlik və dayanıqlıq nəzəriyyəsinin əsasları", "Su təsərrüfatı və meliorasiya - tikinti işlərinin təşkili, planlaşdırılması və idarə edilməsi", "Mühəndis-suvarma və kollektor-drenaj şəbəkəsinin layihələndirilməsi" və sair fənlərdən müəllim və məşğələlər aparmış, laboratoriya dərsləri keçmiş, tələbələrini buraxılış işlərinə rəhbərlik etmişdir. Həmçinin Sumqayıt Dövlət Universitetində "Mexanika" kafedrasının dosenti, dekan müavini olaraq fəaliyyət göstərirdi dövrə burda "Mexanika, fizika və riyaziyyat" Elmi seminarının üzvü, habelə "Mexanika-riyaziyyat" fakültəsinin Elmi Şurasının üzvü və katibi kimi də mühüm vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlmişdir.

60-dan çox elmi məqalə, 3 metodik iş, 1 metodik vəsait müəllifi, 15-dən çox Beynəlxalq elmi konfransın məruzəçisi olan texnika elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, dosent C.Z.Vəliyev gərgin və məhsuldar elmi-praktiki fəaliyyətini yenə də yorulmadan və uğurla davam etdirir. Onun çoxparametrliliyindən söz düşəndə deyir ki, elmi fəaliyyətimdə daşqın problemləri, hidrotexniki qurğuların təhlükəsizliyi, su axarlarında məcrə proseslərinin öyrənilməsi, hidrotexniki qurğuların layihələndirilməsində hidravliki

hesablamaların aparılması, sahil qoruyucu qurğuların yerləşdirilməsinin proqnozu, model və çöl-tədqiqat işlərinin aparılması istiqamətlərində davam etdirirəm.

Göründüyü kimi, alimin fəaliyyət istiqaməti çoxşaxəlidir. Layihələrdə müvafiq bölmənin və TİƏ-nin hazırlanması dağ çayları üzərində kiçik SES-lərin layihələndirilməsi; hidrotexniki qurğularda təhlükəsizlik məsələləri; daşqın problemi; su axarlarında, məcranın deformasiyası və dayanıqlılığı; hidrotexniki qurğuların layihələndirilməsində hidravliki hesablamaların aparılması; sahil qoruyucu və nizamlayıcı qurğuların yerləşdirilməsinin proqnozu; su təsərrüfatı sistemlərinin və qurğularının istismarı; hidrotexniki qurğularda model və çöl-tədqiqat işlərinin aparılması...

Bu fəaliyyət istiqamətlərində çox şeylər var. Bir daha suyun həyatımızın mənbəyi olduğu, yaşayışımızın ayrılmaz tərkib hissəsi olması və hər bir situasiyada su amili ilə birgə olmağımız kimi məsələlər ön planda görünür. Görünür suyun həyatın zəruri ehtiyacı olması səbəbindəndir ki, İsmayıl bəy Qutçaşlı "Səfərnəmə" əsərində təsvir elədiyi yol qeydlərində həmişə su, bulaq məsələsinə toxunmuş, gəzdirdi-gördüyü yerlərlə bağlı səfər təəssüratlarında su mənbələri, su hövzələri kimi vacib həyatı məsələləri həmişə diqqət mərkəzində saxlamış və bütün "Səfərnəmə" boyunca suların, bulaqlardan bəhs etmişdir.

Onu da əlavə edim ki, bütün bəşəriyyəti narahat edən global problemlərdən biri də Su problemidir. Ola bilsin ki, bu gün dünya iqtisadiyyatında qara qızıl - neft uğrunda gərgin münaqişələr baş verdiyi kimi, yaxın gələcəkdə də bəşəriyyət Su qıtlığı ucbatından su problemi və su ehtiyatları uğrunda mübarizəyə (münaqişəyə) cəlb olunsunlar. Bu nöqtəyi-nəzərdən də yanaşıqda biz su amilinin həyatımızda və ümumiyyətlə dünyada nə qədər mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyinin fərqinə varırıq.

Bu baxımdan yanaşıqda biz Cəlaləddin müəllimin həyat və fəaliyyətinin əsas istiqamətlərinin nə dərəcədə mühüm bir məqsədə xidmət etməkdən ibarət olduğunu mahiyyətini təsdiqləyirik. Su həyatın özüdür və alimin ömrü də məhz bu həyat amilinə həsr olunub.

Və əgər bu məqamda düşünsək ki, həyatın özü ikiliklərdən ibarətdir və ziddiyyətlər qanunauyğunluğuna əsaslanır, o zaman suyun da həyatverici funksiyası ilə yanaşı dağıdıcı - fəlakətəgətirici gücə malik olduğunu da diqqətdən qaçırmamalıyıq. Əgər biz Cəlaləddin Vəliyevin elmi-praktik fəaliyyət istiqamətlərinə diqqətlə nəzər yetirək, bu iki amilin ikisinin də onun üçün prioritet istiqamətlər olduğunu görürük. Belə ki, alimin elmi fəaliyyətində biz hidrotexniki qurğuların təhlükəsizliyi məsələləri zamanı su axarlarında məcrələrin deformasiyası və daşqın problemini və s. təcrübə olaraq öyrəndiyini, istehsalatda sınaqdan keçirdiyini izləyiriksə, müşahidə edirik, bu özü hər şeyi deyir. Yəni ki, baxmayaraq ki, su həyatımızda, məişətimizdə, təsərrüfatımızda və s. müstəsna əhəmiyyət daşıyır, su ilə qidalanırıq, sudan yararlanırıq, eyni zamanda su mənbələri - çaylar və s. güclü sel-tufan yaradıb daşqınlar törətməklə də təbiətdə və cəmiyyətdə müxtəlif cür fəsadlara və fəciələrə səbəb ola bilər. Deməli, Cəlaləddin Vəliyev bir müəllim, bir alim kimi bu kimi fəsad törədicilərin qarşısını almaq üçün yolları da öz elmi-praktiki fəaliyyətində paralel olaraq əsas götürmüş, həyat mənbəyi olan suyun təbii aləmdə və ictimai həyatda faydalılıq əmsalından yararlanmağımız üçün misilsiz xidmətlər göstərmişdir. Öz elmi hünəri ilə nəzəri və praktiki sahədə suyun həyatverici gücünü cəmiyyətin, ümumiyyətlə bəşəriyyətin fayda götürəcəyinə yönəldən Cəlaləddin müəllimə həyatı fəaliyyətində bundan sonra da sular kimi axarlı-baxarlı, dupduru aydın yollar arzulayırıq.

Sakir Albalyev

BİR ÖMRÜN İKİ DÜNYASI

Şair Fərzalı Abbasəlioğlu (Həziyev) Cəbrayılın Sirik kəndindəndir. Yazdıqları el dilinin şirinlikləri ilə yoğrulmuş bu el şairi bütün cəbrayılılar tərəfindən sevilirdi kimi, bütün Azərbaycan dünyasında da sevilməli oxunur, əsərlərinə mahnılar bəstələnir. Elə o özü də el adamıdır, el-obaya xas olan bütün yaxşı cəhətləri öz təbiətində qoruyub saxlayan şairin sözlərinə musiqi bəstələnmiş "Vətənə getməyim gəlir" şeiri bəs edərdi ki, onun xalqın ruhu və xalq dilinin şiriniyi ilə nəfəs alan bir sənətkar olduğunu təsdiq edəsən.

Şairin 2023-cü ildə "Ecoprint" nəşriyyatında işıq üzü görən 796 səhifəlik şeirlər, poemalar və bir povesti cəm olunmuş kitabını vərəqləyirəm. "Müəllifdən" adlı yığcam giriş yazısında oxucularına üz tutub deyir ki, "ön söz yazdırmağa ehtiyac duymadım. Ön sözü də, son sözü də siz deyəcəksiniz". Bu cümlələrdə əslində bir incə həqiqət var; şair yaxşı bilir ki, sadə və şirin el dilində yazdıqlarını sıradan hər kəs oxuyub başa düşəcək, bu şeirlərin dəyərini də oxucu özü dəyərləndirəcəkdir. Elə mən də bir oxucu olaraq kitabın səhifələrindən təsirlənmələrimi sizlərlə bölüşəcəyəm. İlk olaraq burada kitabla eyni adı daşıyan "Bir ömürdə iki dünya yaşadım" adlı şeir verilmişdir. Burdan bəzi bəndlərə diqqət yetirmək bəs edər ki, şair bu fikirlərlə nə demək istəyir: ***Uşaqlıqdan buğum-buğum boy atdım, Kamalimla duyğuları oyatdım. Yaşamaqçün nə dincəldim, nə yatdım, Qəmi qəmli, sevinci şən daşdım, Bir ömürdə iki dünya yaşadım.***

Biri aşkar, biri xəlvət keçən gün, Üzə güldüm, ürəyimdə dağ-düyün. Ümidimdən pillə-pillə söküldüm, Arzularda mən hamıdan baş idim, Bir ömürdə iki dünya yaşadım...

Uşaqlığın bəxti yaman yey idi, Əşitmədi nəsihəti, öyüdü. Dara düşdüm, dostlar məndən soyudu, Yayın ortasında dondum, üşüdüm, Bir ömürdə iki dünya yaşadım.

İndi gətirdiyim bəndlərin məzmununa fikir verək: müəllif uşaqlıqdan bu-

ğum-buğum böyüdüyünü qeyd edir. Bu, əlbəttə, hər bir canlıya, o cümlədən də insana xas olan fiziki böyümə amilidir. Lakin ardınca gələn 2-ci misradakı fikir artıq bu "böyümə" anlayışını fərqli rakursdan anladır: "Kamalimla duyğuları oyatdım" deyən şair ağılı-düşüncəsi ilə içində yığılıb-qalmış ali insani duyğuları, hissləri oyadıb hərəkətə gətirdiyini və bununla həm də bir insan (və yaradıcı sima) olaraq böyüdüyünü - digərlərindən seçilə bildiyini demək istəyir. Çünki insanın böyüklüyü onun fiziki yaşına dəlalət etmir. Fiziki-cismani yaş (böyüklük yaşı) insanda mənəvi formada özünü göstərir: kamala dolmaqla, duyğulu-hissiyatlı bir qəlbə sahib olmaqla! Başqa sözlə, insanın fiziki yaşı ilə yanaşı ağılı da böyüməli, inkişaf etməlidir. "Yaşamaqçün nə dincəldim, nə yatdım" deyən şair bununla insan adlı varlığın həyatdakı fəaliyyət meyarına işarə edir: insan insan kimi yaşamaq, fəaliyyət göstərmək üçün dincəlməməli - yatmamalı, gecə-gündüz dayanmadan əməli işlə məşğul olmalıdır. Bu əməli iş insanın peşəsinə, qabiliyyətinə, istedadına müvafiq şəkildə özünü göstərir. Əlbəttə ki, Fərzalı Abbasəlioğlu üçünse bu, onun şairlik istedadı ilə bağlıdır: 2-ci bənddə dediyi kamalı - ağılı ilə içindəki şairanə duyğuları oyatmaqla oxucu qəlbini fəth edən şeirlər yazmaq məharəti ilə! Bu yazıları ilə o, həm də ömür adlı bir insan (şair) ömrü yaşayır. Bu ömrü isə kitabın və bu şeirin adında (məzmununda) ifadə elədiyi kimi, "iki dünya" şəklində

yaşayır. Nədir bu iki dünya! Bu məqamda böyük hürufi şairimiz İ.Nəsiminin "Məndə sığır iki cahan" qəzəli də yada düşür. Nədir bu iki cahan-iki dünya? Şairlərin öz dünyası olur. Amma F.Abbasəlioğlu elə burdaca bu iki dünyanın mahiyyətinə misralarının dililə işıq salıb yazır ki, "qəmi qəmli, sevinci şən yaşadım". Yəni həyat ikiliklərin vəhdəti üzərində qurulub. Həyatın kədəri də var, nəşəsi də. Şair məhz iki dünya dedikdə həm sevincli, həm də qəmli günlər keçirdiyinə işarə edib, bu dünyanı ikili vəziyyətdə yaşadığını diqqətə çatdırır.

Digər bir bənddə isə bu ikiliyi "biri aşkar, biri xəlvət keçən gün" şəklində mənalandırır. "Üzə güldm, ürəyimdə dağ-düyün" dediyi 2-ci misradı isə "aşkar" və "xəlvət" adlandırdığı günlərin məzmununa aydınlıq gətirir. Yəni aşkarda bir adam, daldada-gizlində isə başqa bir adam olduğunu, təzadı günlər - ikili günlər (iki dünya) yaşadığını bəyan edir. Necə deyirlər, bir el məsəlimizdə deyildiyi kimi, "içim (yəni içimin dərdi-əndişəsi) mənə yandı-

rır, çölüm (yəni çöl tərəfindən - zahir-dəki gülüşümdən gözəldadıcı görünən xoşbəxtliyim, "gözəlliym") sənə yandırdı" (yəni sən və ya kimsə xarici görünüşünün gözəlliyinə baxıb yanib-yaxılırsan, qiblə edirsən. Halbuki zahirə görünən aldadıcı görüntüdür. Məhz bu məntiqin davamı özünü növbəti misradı daha qabarıq ifadə edir: "Ümidimdən pillə-pillə söküldüm". İnsan özünə xəyalında ümidlər üzərindən göylərə ucalmaq - böyümək üçün pillələr - ümid pillələri tikir.

Amma həyat, tale yolları onun bu pillələrlə yüksələ bilən yolunu kəsir, ucalmaq istədiyi bu arzu-ümid pillələri sökülür, beləcə "arzularda hamıdan başda durduğunu" istəklər tarimar olur. Buna görə də şair özünün ürəyində tutduğu uca arzuları ilə yaşadığı real həyat arasında olan iki fərqli əks mənzərəni nəzərdə tutub, "bir ömürdə iki dünya" - ürəyimdə tutduğum arzu-ümidlərlə dolu ideal dünya və yaşamağa məhkum olduğum məşəqqətli real dünya yaşadım deyir.

Başqa bir bənddə isə Fərzalı Abbasəlioğlu uşaq dünyasının "bəxtiyyə" - xoşbəxt, qayğısız olduğu illərə işarə vurur, ağılkəsmez vaxtlarda heç bir nəsihət, öyüd eşitməyin fərqində olmadığını dilə gətirir. Əslində burda da şair qarşılaşdırma səhnəsi qurub: uşaqlıq və yetkinlik - böyüklər dünyası arasında da dağ ilə dərə qədər böyük fərqin olduğunu demək istəyib.

Uşaqlıq dünyasını adlayıb müstəqil sərbəst həyata qədəm qoyanda

P.S. Fərzalı Abbasəlioğlunun poeziyası oxucu qəlbini əfsunlayan, "maqnit cazibəsi" kimi özünə çəkən poeziyadır. Ona görə də onların hər biri haqqında söz - fikir söyləmə, onda onları heç bir qəzetə yox, bir kitaba da sığışdırma bilmərəm. Şair Əhməd Cəmilin təbircə desək, "hamısını indi desəm, nağıl qalmaz sabaha". Odur ki, şairin digər şeir nümunələri haqda - nağıl kimi şirin yaradıcılıq dünyası ilə bağlı sabah da, biri gün də bəhs açmaq niyyətilə yazımı tamamlayır, sevimli şairimizə yaradıcılığında yeni-yeni uğurlar arzulayıram!

Şakir Albaliyev

Əlisoltanlı qəsəbəsində doğma insanlar

Akademiyaadan iş yoldaşım Vüsal Mirabioğlu Abiyevlə Saatlı rayonuna ezamiyyəyə getmişdik. Yolumuz Əlisoltanlı kəndində məcburi köçkünlər üçün salınmış qəsəbəyə də düşdü. Əvvəllər fin evlər şəklində tikilmiş olan yaşayış evləri sonradan hökumət tərəfindən daşdan tikilən evlərə əvəzləndi.

Asfalt küçələri olan, müasir standartlara cavab verən bu qəsəbədə əvvəlcə Fira müəllimlərin evinə rast olduq. Təsədüfə bax. 1993-cü ildə

məcburi köçkün düşdüyümüz vaxt mən Saatlıdakı Azadkənd kənd orta məktəbində müəllim işləyənə Fira müəllimə də ailəsi ilə həmin məktəbdə məskunlaşmışdı. Sonradan Əlisoltanlı kəndində məcburi köçkün düşərgəsinə gəldilər. Bir təsadüf də onda idi ki, 1958-ci ildə Cəbrayılın Soltanlı kəndində dünyaya göz açan Fira Məhəmməd qızı Məmmədquliyeva indi köçkün kimi Saatlının Əlisoltanlı kəndində yaşayır. Cəbrayılın Soltanlısı ilə Saatlının Əlisoltanlısı arasında ad uyğunluqları var. Deyilənə görə, bu kəndlərin çox uzaq keçmişdə qohumluq əlaqələri var imiş.

Olub-keçənlərdən danışdıq, olumlu-ölümlü dünyamızla bağlı xatirələri dilə gətirdik. Yəni bu günə də şükürlər etdik. Düz 33 il məcburi köçkünlük həyatı... Təxminən bir aya kimi Cəbrayılıımızın Soltanlı kəndinə qayıdış olacaq. Fira müəllimə də, digər həmkəndliləri də doğma Soltanlıya qayıdacaq, vətən, el-oba həsrəti sona yetəcək. Bu həzin duyğular altında yenə kövrəldik

Minbaşılı kəndindən olan 1937-ci il təvəllüdü Əliyev Tofiq İldırım oğlu və onun həyat yoldaşı olan 1957-ci il təvəllüdü Əliyeva Elmira Hüseyn qızı ilə də acılı-şirini söh-

bətlər etdik. Hələ bu qəsəbə fin evlərindən ibarət olduğu vaxtlarda burada Minbaşılı kəndindən olan və qohum kimi onlarda qonaq qaldığım Allahverdi dayını (Qurbanov Allahverdi İmamalı oğlunu) xəbər aldım. Bir ilə yaxın olar ki, rəhmətə getdiyini dedilər. Çox kövrəldim. Oğlu Mübarizin evinə getdik, başsağlığı verdim, təskinlik dilədim. Neyləmək olardı ki... Ölüm qarşısında insan övladı çox acizdir.

Öyrəndim ki, Çələbilər kəndindən olan qohumumuz rəhmətlik Məhəbbət Çələbinin qızı Ziba xala da (Ziba Mənsim qızı İsayeva) burada

"Dara düşdüm, dostlar məndən soyudu" deyir. Çünki bu, artıq həyat dərsləridir: geridə qalan qayğısız, xoşbəxt uşaqlıq dünyası və qarşıdan gələn iztirablı, əndişəli, qayğılı-qüssəli böyüklər dünyası. Bu, artıq sınaqlarla üzleşdirildiyin dünyadır ki, çətinə düşəndə dost yardımına əl uzatmaq istəyirsən. Bu zaman uzatdığın əl boş çıxırsa, onda qəflətdən səksənib ayılırsan. İçindən soyuq bir gizilti-üşütmə keçir. Onda təbiətin - yay fəslinin istisi - bürküsü də sənə isidə bilmir. Ətrafdakıların laqeydliyindən üşüyürsən. Bax həyatdakı - təbiətdəki və cəmiyyətdəki bu ziddiyyətlər mənəfəsində də əzilib-sıxılan insan (şair obrazı) beləcə bir ömürdə iki(li) dünya yaşayası olur.

Bu minvalla şair Fərzalı Abbasəlioğlu "Bir ömürdə iki dünya yaşadım" kitabında lirik duyğular qovşağında oxucularına bir ömürdə iki dünyanı necə yaşamağın sirlərini açır. Şeir dilinin bədii-fəlsəfi hikməti ilə həyatın təkə bir rəngdən ibarət olmadığını, müxtəlif cür rəngbərəng naxışlarla bəzədilmiş olduğunu başa salır. Bu əlvan həyat mənzərəsi nə qədər gözoxşayan - könül oxşayan görünərsə də, bu gözəlliklərin içində şirənliklərlə yanaşı ağır-acıların da olduğunu poetik bir dillə ifadəsini görürük.

Başqa bir şeirində:

Bir olsa dünyanın rəngi büsbütün, Bu qədər gözəllik görünərdimi? - deyən şair həm də dünyanın gözəlliyini onun rəngarəng olmasında görür, oxucularını dünyanın gözəlliyindən zövq almağa səsləyir, "bir ömürdə iki(li) dünya yaşamağın" da füsunkar bir möcüzə olduğunu bizlərə çatdırır.

Şakir Əlifəliyev

Şakir Albaliyev,
filologiya elmləri doktoru

Qəzet “Ulu Xudafərin”
qəzetinin kompüter mərkəzində
yığılıb, səhifələnib və “Azərbaycan”
nəşriyyatında çap edilib.
albaliyevshakir@gmail.com
albaliyevshakir@rambler.ru
Sifariş №: 1316
Tiraj: 2000